Találkozás a Balázs Béla stúdióval

Díjnyertes kisfilmek a maximumban

EGY ELÉG GYENGE, legalábbis gyér érdeklődésnek örvendő programsorozatot zárt rendkívül kellemesen az Art-Kino a Balázs Béla stúdió kisfilmjeivel. A méltó befejezés azért számíthatott megfelelő érdeklődésre a vizsgaidőszak küszöbén is, mert a stúdió köztudomásúan a magyar film megújhodásának és az ún. „magyar új hullám" egyik és alighanem legjelentősebb forrása és egyben, ami biztató a magyar film jövőjét illetően, állandó kísérleti műhelylehetőséget is nyújt az ambiciózus és ötletgazdag ifjú rendezők számára. Mindezt tudva, kíváncsian vártuk a stúdió szegedi bemutatkozását.

Az ifjú csoportosulás legújabb és ugyanakkor talán a legsikeresebb alkotásai közül öt kisfilm került vetítésre, amelyet utána az alkotórendezők (Sára Sándor, Kósa Ferenc, Kárpáthy György és Gaál István) részvételével vita követett.

Kárpáthy György Sirtaki című kisfilmje volt az alkalmi „filmszemle" nyitánya. A film őszinte tisztességgel vall a mai Görögország fájdalmas és ellentmondásos helyzetéről, az erőszakuralom térhódításáról. A film mélységben két felületre szeli a képmezőt, és a két — az elülső és a hátulsó — sík próbálja szemléltetni Görögország két oldalát: a haladó világot és a diktatúra haláltusáját. Öt-hat fiatal táncos lejti félkörben, ünnepélyes és optimista emelkedettséggel Zorba táncát; a szirtakit, a zene, a tánc kiegészülve az Akropolisz hűvös, de reménytkeltő monumentalitásával és a kultúra elpusztíthatatlanságát jelző szimbolizmusával, zárt egységben alkot egy mondanivaló — és hangulati kört: az egykori Hellász és mai örököse a kultúra és a civilizáció bölcsője. Miután ezt a gondolatsort ügyesen illusztrálja képekben a rendező, bár ez többnyire Theodorakisz zenéjének és a táncoló együttes érdeme, elhomályosul az elülső zóna, átszűrődik az árnyoldal: az erőszak kultúrát-bomlasztó fenoménje, amelylyel a mai görögség haladó énje sorsküzdelmét vívja. A képmezők váltogatják egymást, átmosódnak egymásba, de mielőtt a lehetetlen egyesülés köztük végbemenne, egymást kizáró voltuk miatt kicsapódnak, elválnak egymástól. A film a két világ vibrációja, az egyesülni akaró és a törvényszerűen szétváló síkok ellentéte.

Ügyes formai megoldása, a tökéletes montázs-variációja ellenére úgy éreztük, hogy a film végső kihatásában mégsem nyújtott elég hatásos élményt és „tettre serkentő" felrázást.

Elek Judit filmjéből (Meddig él az ember?) egy megható és döbbenetes erejű részt láttunk Az öreg címmel. Egy nehéz sorsú, megfáradt munkás kénytelen tudomásul venni az idő múlását és a kötelező búcsút megszokott munkahelyétől. A régenvárt, állítólag szép nyugdíj és általában „az édes semmittevés" csalóka illúzióját tagadja Elek Judit, miközben rendkívüli természethűséggel mutatja be azt az önromboló pszichikai folyamatot, amelynek legfőbb tanulsága: a tétlenség, az alkotómunka hiánya nemcsak társadalmilag káros és megengedhetetlen, hanem az egyén lelki egyensúlyának megbontása, szétesése is. Sajnos a film többi részét nem láthattuk.

SZÉP SIKERT ÉRT el Sára Sándor kisfilmje, a Vízkereszt is. A mai magyar társadalom egyik örökölt hagyatékát: a világtól elzárt tanyák és azok hihetetlen elmaradását, évezredes egyhelyben topogását, társadalomról társadalomra való átcsorgását ragadja meg, és fest róla egy végtelen szomorú, fekete-fehér tablót s kiáltó vádiratot: Magyarországon még egymillió ember él tanyán.

Kósa Ferenc díjnyertes filmjétől eltérően új oldaláról mutatkozott be az Öngyilkosság c. kisfilmjében. Egy személy (József Attila) sajátos életútjának induló szakaszát kelti életre. A film a finoman és mélyen érző, igazságtalanságot nem tűrő belső és a lélektelen külső világ ellentétének hű produkciója. Ez a feszült diszharmónia lappang a kisfilm valamennyi jelenetében és pompásan felépített és fényképezett képeiben, sejtetve a költő — a kis Attila — végzetes szárszói tragédiáját.

Gaál István Krónikája ugyancsak egy folyamatot kísér végig kamerájával: miként közösíti, löki ki magából a falusi közösség korlátoltságából származó értetlenségével egy örökös tevés-vevésben megöregedett, becsületes tagját. Az elidegenedés, helyesebben itt az elidegenítés mint korbetegség filmszerű tárgyalása igen érdekes és izgalmas, de nehéz tehervállalás. Úgy tűnt, hogy ez a pozitív szándék többnyire csak indító motívumként szerepelt az alkotó elképzeléseiben, és a megvalósítás során egyre többet veszített belőle. Két tényező szorítja teljesen háttérbe az alapgondolat erőteljes kibomlásának lehetőségét: a boszorkány-jelenség erősen mesterkélt kerete és a probléma főként dialógus-formába való ágyazása. A remek falusi fotók és az impozáns paraszti szobabelsők látványa, kifejező arcok és a „hibátlan" tájszólás ezen alapjában véve nem sokat tudtak javítani.

A FILMEKET KÖVETŐ vita sajátos formát öltött; Kardos Ferenc rendező szerint támadás a diákok, védekezés a jelenlevő művészek részéről. Ez részben helytálló jellemzés volt, mert a hozzászóló hallgatók többsége valóban indokolatlan számonkéréssel és elégedettséggel állt elő, amit valószínűleg abból a tévedésből meríthetett, hogy ők a kétórás játékfilm lehetőségeit és kategóriáit alkalmazták a kisfilmekre is, továbbá olyan komoly intellektuális tartalmak képi összefűzését követelték a stúdió kisfilm-rendezőitől, amely tényleg egyik legfőbb pozitívuma sikeres filmjeinknek. A meghívott rendezők éppen ezt az igazságtalan maximalista követelményt próbálták elosztatni. Több elhamarkodott, nem eléggé átgondolt, viszont annál inkább fontoskodó véleménynyilvánítás kapcsolódott e véleménykörhöz. Egy-két őszinte, talpraesett ítéletet is hallhattunk egy-egy filmmel kapcsolatban.

Egészében véve igen elégedetten távoztunk mind a filmek bemutatójáról és az azt követő vitaestről, és ezúttal mondunk köszönetet az Art-Kino vezetőségének jó ötletéért és eredményes szervezőmunkájáért. Örülnénk, ha ezt a szép kezdeményezést hasonló folytatás, további „filmszemlék" követnék.

KOCH JÓZSEF

Gondolatok és kísérletek

az egyetemi felveteli rendszerekkel kapcsolatban

(Folytatás)

Éppen ezért a jelenlegi felvételi rendszer olyan kiegészítésére van szükség, amely a felvételi bizottságok számára legalább tájékozodásul szolgáló adatokat biztosít, hogy a szakmai tudás elbírálása után az egyéniség bírálata megközelítően objektív módon az illető egyénhez testreszabott (vagy inkább „testre- és psychére" szabott) exploráció útján váljék lehetővé. A továbbiakban ki kell dolgozni olyan tesztvizsgálatokat, amelyek alapján valamilyen pontozási rendszer is bevezethető. Az így nyert pontok hely-értéke természetesen a megmaradó eddigi pontozási értékeknél kisebb lehet, de éppen a határesetek eldöntésében nagy lehet a jelentőségük. Az orvosi szakosodásnak megfelelően a manualitás vizsgálatára szolgáló tesztek döntőek is lehetnek pl. a fogorvosi szakra pályázók esetén, de a jelölt esetleges saját elképzelését a későbbi szakosodását illetően is már a felvételkor helyes irányba terelheti. Nem ritka, hogy a nagyon tetszetősnek, hatásosnak, heroikusnak látszó sebészi pálya elképzelése vezet az orvosi pályára olyan, egyébként tehetséges és orvosnak való fiatalt, akinek nincs meg a manualitása. E tény feltárása már a felvételin, sok csalódástól mentheti meg a későbbi tanulmányok és pályafutás során a fiatalt. A felvételi vizsgákkal kapcsolatosan megfelelőnek bizonyuló minél többféle teszt számára feltétlenül szükséges a megfelelő idő és a megfelelő pszichológus szakemberek biztosítása. E két feltétel nélkül a tesztvizsgálatokat felelősséggel bevezetni nem lehet. Az orvosi pályára való alkalmasság vagy alkalmatlanság kategorikus azonnali eldöntése csak ritkán lehetséges és gondos mérlegelést kíván. Ehhez a döntéshez a megfelelően kiválasztott és megfelelő feltételek mellett végzett tesztek nagyon jó adatokat szolgáltathatnak.

A PSZICHOLÓGIAI VIZSGÁLATOK (legalábbis egyelőre) csak felhívó jellegűek lehetnek, de kivételes esetben további pl. psychiatriai vizsgálatokat is szükségessé tehetnek. E területen az „egészségileg alkalmas" kimondásához szükséges támpontok eddig teljesen hiányoztak és, ha nem is gyakran, de évek során nem egyszer a tanulmányi idő alatt manifesztálódó, vagy akkor felismert kóros állapot felbukkanását okozták.

Végül nagyon fontos lenne az alsóbbfokú oktatásban időnként végzett hasonló (adekvát) vizsgálatokkal egyrészt a pályaválasztásban (de nem csak a középiskola utolsó évében) a fiataloknak segítséget nyújtani. Az ilyen rendszeresen végzett vizsgálatokat a diákok megszokják és a felvételi alkalmával nem kerülnek olyan számukra teljesen ismeretlen helyzetbe, amelyet értékelni, megérteni nem tudnak és amely olyan pszihés terhelést okoz, hogy a vizsgálatok nem lesznek reálisak. Csak példának említeném, hogy a manualitás vizsgálatára szolgáló tremor-vizsgálat az izgalom-okozta tremor miatt hamis eredményt adhat. A középiskolában végzett hasonló jellegű vizsgálatok nagyon komoly tényezői lehetnek a középiskolai „jellemzés"-nek, mert ott a közvetlen személyiség-megismeréshez, a tesztek valódi értékének elemzéséhez szükséges „hosszmetszeti" jellemzés számára sok idő, személyes kapcsolat, közvetlen megfigyelés lehetősége is adva van. Az ilyen alapon készült iskolai jellemzés sokkal reálisabb, többet mondó és értékesebb lehet, mint a jelenlegiek.

(Vége)

DR. KISZELY GYÖRGY—
DR. WAGNER ÁDÁM

Gyógyszerészek oktatási pályázata

„Az oktató-nevelő munka iránti érdeklődés fokozása, új javaslatok, ötletek, elgondolások felszínre hozása, a szaktárgyakon belüli eszmei-világnézeti nevelés lehetőségeinek előtérbe állítása, s mindezeken keresztül a karon folyó oktató-nevelő munka színvonalának további emelése." A gyógyszerésztudományi kar oktatói KISZ-szervezetének ötletét magáévá téve az állami vezetés az idézett célkitűzések jegyében hirdette meg újszerű oktatási pályázatát.

A kezdeményezés helyességét éppen a siker bizonyítja, az, hogy szép számban érkeztek be magas színvonalú pályamunkák. Az ezeket értékelő négytagú bírálóbizottság egy első és három második díjat osztott ki.

Első díjat nyert *dr Antal* Attila (gyógyszerhatástan), s másik pályamunkájával egyet a második díjak közül is elhódított. A másik két második díjas: *dr. Kata* Mihály (gyógyszertechnológia) és *dr. Szendrei* Kálmán (gyógynövény- és drogismeret) volt. A jutalmakat ünnepélyes keretek közt *dr. Kedvessy* György, a kar dékánja június 10-én nyújtotta át.

Tavaszi monológ

Halló? Igen, én vagyok. Tessék! Kicsoda? Ah, minő megtiszteltetés! Személyesen? Hogyhogy miféle tónus? Az én tónusom! Kérem, hogyne. Ejnye, önben ismét pedagógiai hajlamok virágzanak! Dehogy, csak vendéget várok. Nem érdekes! Önnek nem. Miben lehetek tehát szolgálatára? Ó, nem. Nem, akkor sem. Tudja mit, ne hívjon fel többé! Au revoir!

Fenét! Nem jó. Hosszú. A telefon különben is... A telefon egy nyavalya. A telefon csak arra jó, hogy a mentőket... A mimika nem érvényesül. A mozdulatok sem. A hangárnyalatokhoz meg sosem volt érzéke a boldogtalannak. Botfüle van. Semmiféle árnyalathoz sincs érzéke. Neki minimum sikoltozni kell, széket hajigálni, vagy kést rántani. Átkozott villamos! Már vagy fél órája itt állok. Úristen, hol az órám! Tessék! Már vagy öt perce itt állok. A fene ezt a villamost! Ó!!!... az... az... esernyőd mindenit! Nem fér el a megállóban a virgonc hölgy. Fesziti az életkedv. Helyet csinál a nyavalyás esernyőjével. A távolból mintha ő közeledne, ő, a villamos. Gyászmisét egy harisnyáért. Requiescat in pace. Meleg van. Süt a nap. Kék az ég, egyetlen felhő sem úszik rajta. A madarak énekelnek. (Valahol biztosan.) A kis rügyekből levelek lesznek. A bimbókból meg virágok. Én nagyon szeretem a tavaszt, mert akkor nincsen tél, és a természet felébred, és az emberek vidámak, Kovács Pistike II. a. Akkor integessünk a villamos után. Az esernyő is felszállt. „Ne menjünk gyalog, kedves? Úgy nyugodtan beszélgethetünk." Meg minden. De nem baj. Hogyne, márki úr! Azonnal, máris. Bármikor. Füttyentsen csak, márki úr! Színház az utcán. A presszóban. Tánc közben. Egy nő legyen büszke és tartózkodó, ez a legfontosabb. Itt halad, kérem, egy büszke nő.

Az idő bámulatos. Kiváló az idő. Kávét kellene inni. Meleg van.

Nagy tüzes oltár az ég, hallgatok égi misét. Íme, a híd. Üdvözöllek madonna. Te hajlékony ezüst tű. Te nyúlánk novícia, halld csak, neked mennydörög ez a pap a hegyről, feléd nyújtja a lángoló keresztet. Rá se ránts! Csak harsog. Férfi. *Feljön a tűzfejű pap, úsznak aranysugarak.* „Képtelen vagy kulturáltan viselkedni, drága. Legalább itt türtőztesd magad! Ha valami nem tetszik, rögtön dobod a berendezést. Most mit nevetsz, a mindenit? Mulatok. Mulatságosan hangzik a te szádból a kultúra szó. Úgy. Mert normálisan gondolkozom. Mert nem adok szerenádot az ablakod alatt. Mert nem fuvolázok a füledbe idézeteket, meg Mozartot, mint az a... Elég! Elég legyen az úristenit! Nem fuvolázik! Ó, a puritán! Mint az a...?! Őt ne merd...! Csillapodj, kedves! Mindenki néz. Nézzen! Marhaság. Jelentem, lecsillapodtam. Beszélgessünk, kedves! Jó! Mi a véleményed szerelmem, egyetlenem, a kör négyszögesítéséről? Velem sohasem beszélgetsz a kör négyszögesítéséről. A te kis mókusoddal... Te, ne kezd újra!!! Nem kezdem! Sokat iszol, kedves. Menjünk! Holnap természetesen felhívlak. De ha holnap nem is... Mit nevetsz már megint megint?!! No, gyere! Ó, te kis kecses macskám..." Ez igen! Ez aztán... Ó, te hülye, te világ libája! Az átkozott! Akkor kellett volna kihajítani! A szép kandúrt. Sicc! Sicc! Kifelé. De nem. Te akkor is csak nevettél és főleg káromkodtál, ó finom és művelt lélek!

Mennyei tavasz van. Nézz körül! Mintha egyetlen nagy elemi iskola lenne a város, az emberek csak párosával sétálnak. 12-től 83-ig párok mindenütt. Te ebből nem kapsz! Elviselhetetlenül szép a város. Túlzás. Rózsaszín és kékarany pára lebegi körül, mindjárt elrepülnek a tornyok. Rokokó bálterem a város. Rózsaszín, kék, zöld, arany, ezüst, fátylak, csipkék, virágok, fény. Menüettet táncol a te szerelmetes városod. Szépen lefestetted, hazug! Csipke meg tánc? Hol van az a mélységes, hatalmas szeretet, amely felzengett, az a féktelen, mégis harmónikus rajongás, valahányszor megálltál valahol, és nézted a várost? Hol a büszke imádat? Hol a himnusz? Keresd fiam, de keresd magadat is, azt a koldus senkit! Most űr van köztetek, mert eltűnt a harmónia, elveszett a középső szólam, a legteltebb, a legzengőbb, a legerősebb, a legfontosabb. Megszökött a „nagy-nagy" valami, amely minden iránt szerelemre lobbantott, leszakadt az összekötő híd. Elvesztél. Milyen jó, hogy a magasból nem látszik „nagyszerű" tükörképed a vízben.

„Én őszinte vagyok, kedves, nem tartalak szépnek. Enyhén szólva. Hanem az alakod... Tudom, kecses macska vagyok. Megint kezded! Látod, ez vagy te. Én a nyugalmat, a kényelmet szeretem... Igen, képzeld a maghasadást is! Igen, a hajnalhasadást is, ne dühíts!! Te meg mint egy tűzhányó örökösen.. Hogy akkor miért ülök itt? Azért ülök itt, mert ennek ellenére szeret..., Te ide figyelj, hagyd abba ezt a nevetést, mert én nem tudom, mit csinálok! Szeretlek, mert... Mi? Ne légy ízléstelen, jó? Tudod, hogy nem csak azért. No és te? Te... miért? Hozzád beszélek!

(Mit mondjak? Hogy osztályon felüli kis bika vagy, gyönyörű, páratlan kis bika, csodás fogak és izmok remek kötésében? Jó, más is vagy. Okos, nagyon okos. Amplitudó, áramkörök, logaritmus. De főleg bódult önimádat, és közöny, közöny, közöny. Mondjam, hogy pontosan látom már, ki vagy és én marha, mégis tűrök, hetek óta nem alszom, és nem eszem és nyakig ülök az adósságban a cigaretta, kávé, és konyak miatt, mert csak velük tudom elviselni az örökös várakozást, hogy egész nap ugrásra készen állok, a telefonnál, mint egy veszett fúria és lassan mindenkit megútálok, aki nem te vagy? Nem, barátom, ez nem neked való.) Tessék? Hát hogy úgy mondjam, kedvellek. Miért? Csak. Nem nagyon. Éppen, hogy meg ne ártson."

Jönnek, jönnek a párok. Nőknél virág. Nos, mi jut eszünkbe a virágról? A virágról eszünkbe jut egy megható kis hóvirágcsokor, amelyet jelenlétünkben nyomtak a kezébe és csodálkozó pillantására fülébe súgták, hogy rajta, adja át szépen nekünk. Gyengéd jelenet volt, de örülnünk kellett ennek is, örülnünk, hogy végre van egy „igazi fiú", egy „igazi gavallér", egy „igazi udvarló", egy „igazi lovag". Elég szégyen egy fiatal lányra nézve, hogy csak most akadt egy ilyen. Így mondá a könyezet. *Úsznak arany sugarak, arcul vert engem a kín, elmentek tejfogaim.* Volt már nagyobb tragédia is.

Mennyi pár, a fene egye meg, hol találnak ezek egymásra? Bojánna víg asszony oda-odapillant.

„Hangversenyre megyünk, jó? Veled talán jobban... Mi ez a gúnyos fintor már megint? Hogy most ígérem harmadszor? Lehet, de most tényleg... Talán melletted jobban megértem. Ezt akartad mindig, nem?"

(Igen, sajnos mindig ezt akartam, bármit hallgattam, mindig elképzeltem, hogy rád hogyan hatna. Azon kívül, hogy rögtön elaludnál.)

És ki az, aki vár? Egy hét. Két hét. Három. Éjjel-nappal fütyörészünk, mint egy tébolyodott suszterinas. Ilyen versenyt, olyan szimfóniát... Elég volt!

Az ilyesmit könnyedén kell felfogni. Ez még semmi. Mi ez az élet viharaihoz képest? Ugyan. Ezen mosolyogni kell. Majd egyszer, mint nagyanyó meséljük az unokáknak... Kis epizód ez. Leányszoba, habos függöny, párnába fojtott könnyek, ha, Jenő, nem ezt nem érdemeltem Öntől... Oda se neki. Káromkodni mindenesetre megtanultunk. Folyamatosan, lendülettel, szenvedéllyel.

A naphoz könyörgök én, áldjon meg engem a fény. Hát az nem, fiam! Beálkonyult. Leszállt az est. Forduljunk vissza! Nyavalya, nyavalya. Hát majd hozzászokunk, tisztelt hölgy, hogy egyedül járunk az utcán, hogy szombat délután alszunk, vasárnap rokont látogatunk, hogy színházba volt osztálytársakkal járunk, és ha párokkal találkozunk, lesütjük pilláinkat, — egyperces néma vigyázállás.

Most e nyitott muskátlis ablak alatt megvárunk egy villamost. Szól bentről a zene. Valami szonáta vége. Aztán a moszkvai rádió jelzése. *Harmatok ragyogjanak, fejemre szakadjanak.*

SZÁNTÓ JUDIT